

Excursie Eemnes. Tijdens de excursie naar Bunschoten, Spakenburg en Eemnes zijn in laatstgenoemde plaats enige foto's gemaakt, inzonderheid tijdens het bezoek aan de kerk. Wie deze foto's zien of bestellen wil, wende zich tot de heer Ch. L. Vermandel, Wakkerendijk 130 A, Eemnes. De kosten per foto bedragen f 0.75.

Goud- en Zilvermuseum. Het verschijnen van een verslag over de jaren 1938—1954 van „Het Nederlands Goud- en Zilvermuseum” geeft aanleiding de aandacht der leden van Oud-Utrecht te vestigen op deze weinig bekende, maar niettemin belangwekkende verzameling.

Gesticht in 1938 door de heer B. J. J. van Baaren, die thans nog als conservator zijn zorgen aan de collectie wijdt, was de, aanvankelijk „Het Nederlandsch Waarborgmuseum” geheten instelling eerst ondergebracht in het kantoor van het belastinggebouw aan het Janskerkhof, daarna in het belastinggebouw aan de Drift en werd zij, inmiddels door schenkingen en bruiklenen uitgebreid, in 1943 ondergebracht in het voormalige St Catharijneconvent aan de Lange Nieuwstraat.

Daar de oorspronkelijke naam te veel de nadruk legde op het waarborgen van goud en zilver, werd hij door verandering in „Nederlands Goud- en Zilvermuseum” met de ondertitel „Keur en Ambacht” meer in overeenstemming gebracht met het doel van de stichting. Immers men vindt daar niet alleen allerlei instrumenten en voorwerpen, die op het onderzoek (essai) van goud en zilver betrekking hebben, maar ook een uitzonderlijke collectie gouden en zilveren gebruiks- en siervoorwerpen als evenzovele bewijzen van deugdelijkheid en de goede smaak, die wij haast van nature gewoon zijn bij het ambacht der goud- en zilver-smeden te veronderstellen. Het is een interessante en alleszins bezienswaardige verzameling, die daar hoofdzakelijk door de heer Van Baaren bijeengebracht is.

Kort nadat het museum op zijn tegenwoordige plaats gehuisvest was, heeft het tweemaal een belangrijke tentoonstelling gehouden: in 1949 van oude zilverwerken, in 1950 van het Nederlands gouden volksiersaad, die beiden bijzonder veel aandacht trokken.

In 1953 kreeg het Museum een uitbreiding, toen de stichting „Museum en archief van tijdmeetkunde” er onderdak kreeg. Als „Nederlands Klokkenmuseum” beslaat zij een nieuwe vleugel van het gebouw, te voren depôruimte van het Museum van nieuwe religieuze kunst. Meer dan 500 horloges en horlogewerken van de vroegste tijden tot heden toe oude friese en drentse stoeltjesklokken de grote koperen tijdrijng van Pieter van Hoghendorp (1572), torenuurwerken, tafelklokken en pendules van de meest uiteenlopende vormen en constructies, een collectie antieke gereedschappen van uurwerkmakers en tal van objecten op het gebied der tijdmeetkunde — dat alles is tot vreugd en vermaak van jonge en oude bezoekers in het museum tentoongesteld.

Wie zijn hart eens wil ophalen aan fraaie oude zilverwerken of belangstelling heeft voor alles wat met klokken en horloges te maken heeft, zij een bezoek aan het Nederland Klokkenmuseum met nadruk aanbevelen. Het museum is geopend 's Maandags tot en met 's Zaterdags van 10—12 en 14—17 uur, 's Zondags 14—17 uur.

Madonna met Kartuizer. Het beroemde schilderijtje van Jan van Eyck, bekend als „de Madonna met de Kartuizer”, dat vroeger een plaats had op het St Barbara-altaar van het utrechtse Kartuizerklooster (men zie de afbeelding in Jaarb. 1953 bij het artikel van mr H. J. J. Scholten), is uit de collectie R. de Rothschild te Parijs vorig jaar gekocht door een museum in New-York, the Frick Collections. Triomfantelijk is het oude altaarstuk daar als het voornaamste kunstbezit geplaatst in een nieuw ingerichte zaal, de koopprijs lag tussen de 2 en 3 miljoen gulden. Aldus het bericht in C. Bonitas, halfjaarlijks bulletin van de stichting „Dionysius de Kartuizer” van Maart 1955.

Met afgunst ziet men het royale gebaar waarmee Amerika zich het bezit verzekert van een schilderij, dat men, zo a niet in het utrechtse Kartuizerklooster dan toch in het Centraal Museum aanwezig zou willen zien.

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

SEPTEMBER
1955

ONDER REDACTIE VAN:
H. DE JONG

28e JAARGANG
Nº 9

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: MAJELLAPARK 61, UTRECHT
Gironummer 575520 ten name van de Vereeniging „OUD-UTRECHT”

NAAR EEN SYNTHETISCHE GESCHIEDSCHRIJVING

Een vacatieverblijf op de Dikkenberg nabij het idyllische dal van de Renkumse beek bood mij gelegenheid het gebied tussen Bennekom en genoemde beek te verkennen en te bestuderen. Voortreffelijke hulp werd mij daarbij geboden door het mooie werkje van ir Nico P. H. J. Roorda van Eysinga „De Veluwezoom”. Toen het enige jaren geleden verscheen, las ik het in één adem uit. Thans echter, enige weken in een deel van het door hem beschreven gebied doordringend, besepte ik eerst hoe bewonderenswaardig zijn boekje is, even rijk als kort. Het vormt een montage, of liever een synthese van geologie, archeologie, palaeobotanie, bodemkunde, geo- en dendrochronologie, geschiedenis van de vegetatie in praehistorische en historische tijden, plantensociologie, historische ontwikkeling der bewoning, geschiedenis van het landbouwbedrijf, die der bossen, heidevelden, zanden, wildwallen, wegen, beken, waarden, Rijnloop, tuinen en buitenplaatsen en dat alles met een beperking, die de meester toont.

Men vraagt zich verwonderd af, hoe één man, een landbouwkundig ingenieur, zo vele wetenschappen kan beheersen of minstens van de uitkomsten dier wetenschappen heeft kunnen kennis nemen. Het klinkt wellicht wat overdreven, maar onweerstaanbaar roept dit boekje van ruim honderd bladzijden de gedachte op aan de antieke tragedie, die was „de onscheidbare verbinding der drie muzische kunsten: toonkunst, dichtkunst en danskunst.” (Casper Höweler). Of aan Richard Wagners muziekdrama, het „Gesamtkunstwerk”, gebaseerd op de harmonische samenwerking der verschillende kunsten: literatuur, muziek en toneel, alle in dienst gesteld van de dramatische gedachte. Zo is Roorda van Eysinga's geschrift, dat ik zou willen noemen een „Gesamtgeschichte” van genoemde streek.

De schrijver blijkt een volgeling te zijn van de bodemkundigen Oosting en Edelman. In 1936 publiceerde dr ir W. A. J. Oosting,

de eerste bodemkundige, zijn baanbrekende dissertatie „Bodemkunde en bodemkartering in hoofdzaak van Wageningen en omgeving.” De bodemkunde voerde hem tot de oudheidkunde. Immers, ieder bodemprofiel toont het schrift der geschiedenis, de invloed van de mens. „De bodem, zegt hij, is vooral anthropogeen beïnvloed: hij is wat de mensch er van gemaakt heeft. De mensch is een trekkend wezen, dat, als klimatologische of geologische of ook sociologische (economische) factoren hem verdrijven, elders een goed heenkomen zoekt. Bij de keuze van zijn nederzetting en bij de ontwikkeling daarvan laat de mensch zich leiden door de structuur van het landschap. Hij zoekt het aan zijn aard passende en vervormt dat nog meer naar zijn aard. De structuur van het landschap wordt tot menselijk beïnvloede architectuur.”

Ir Roorda van Eysinga heeft Oostings voetspoor gevolgd en diens beschouwing van het landschap in historisch perspectief doorgetrokken tot een alzijdige streekgeschiedenis. Hierop wijst ook de ondertitel van zijn werk: „Ontwikkeling, bewoning, vegetatie en hun onderlinge invloed vooral in het gebied van Renkum.”

Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke weidse conceptie de schrijver voor grote moeilijkheden plaatste en hem de uiterste voorzichtigheid bij het trekken van conclusies gebod. Zelf bekent hij: „Ongetwijfeld is hier een aardige verzameling gegevens op velerlei gebied bij elkaar gebracht, maar over de ontwikkeling van bewoning en vegetatie kon toch nog maar weinig met stelligheid gezegd worden. Veel van wat desondanks toch gezegd werd berust op allerlei hypothesen en tot op zekere hoogte zelfs vooroordelen.” Wie zo eerlijk, bescheiden en sympathiek schrijft, levert serieus werk.

Zie ik het goed, dan verrichtte de schrijver pioniersarbeid en betekent zijn boek een omwenteling in de gewestelijke geschiedschrijving, hetgeen overduidelijk blijkt als men het vergelijkt b.v. met De geschiedenis van Naarden door J. H. en A. Maas, die voornamelijk archivalisch te werk gingen. Of met H. Hijmans' Wijk bij Duurstede of de driedelige Geschiedenis van Ede, hoewel beide laatste reeds aandacht besteedden aan de archeologie. Of — om een recent werk te noemen — met het brokkelige, fragmentarische „Van bruisend water tot ruisend graan”, gedenkboek Haarlemmermeer. Van de bodem gaan deze werken niet uit en daarom ontbreekt er ieder woord over de uitkomsten der pollenanalyse, die een zo helder licht werpt op de oorspronkelijke vegetatie en de verandering daarvan door anthropogene invloeden. Een kort woord hierover.

Pollen is stuifmeel. Stuifmeelkorrels nu hebben een vrij resistente cuticulawand, waardoor ze, indien ze in een geschikt milieu terecht komen, geconserveerd, fossiel worden. (Fraaie foto's van fossiele stuifmeelkorrels in het gedenkboek A. E. van Giffen: „Een kwart eeuw Oudheidkundig Bodemonderzoek in Nederland” 1947)

Men telt de korrels ter vergelijking en stelt een pollendiagram samen, dat een verrassend beeld geeft van de vegetatie ten tijde van de vorming der laag waarin ze gevonden werden. Prof. Van Giffen zelf zegt in genoemd gedenkboek in een prachtig opstel (rede) „Oudkundige perspectieven, in het bijzonder ten aanzien van de vaderlandsche prae- en protohistorie”: „De pollenanalyse beoogt, in verband met de oudheidkunde, een beeld te geven van de opeenvolging der plantenstaten, in het bijzonder der bosschen, en van de o.a. daaruit af te lezen klimatologische veranderingen in hetzelfde tijdvak als waarin de mensch opkomt en zich ontwikkelt, d.w.z. het Kainozoïcum, speciaal het Quartair.”

Er is een correlatie van bodemkunde en archeologie, ja, soms is de eerste leidsvrouw van de tweede. Frappant is bijvoorbeeld dat dr ir Oosting in 1927 een oud akkergebied bij de Panorama-hoeve herkende hetgeen prof. Holwerda aanvankelijk ontkende, maar later toegaf.

De bodemkunde heeft ook de beoefening van de naamkunde gestimuleerd. Ik denk hier aan het werk van prof. dr C. H. Edelman en dr A. W. Ham, die een onderzoek instelden naar de percelenamen van het nederlandse rivierkleigebied. (Betuwe en Bommerwaard).

Hoe de bodemkunde geijkte opvattingen in historicis corrigeert, bewees prof. Edelman op een symposion in 1954. Hij verwierp toen de mening, dat de Nederlanden nog in de germaanse tijd één oerwoud geweest zouden zijn. Grondprofielen toonden aan, dat reeds de grafheuvels uit de bronstijd een ondergrond van heide hadden (menselijke invloed?) Die uit de steentijd liggen op bosgrond. Hij localiseerde de wouden in de vochtige moerassige streken.

Ir Roorda van Eysinga nu heeft met de uitkomsten van de beoefening der bodemkunde, der pollenanalyse, der palaeobotanie in 't algemeen, enz. rekening gehouden bij het schrijven van zijn boekje, dat ons historisch inzicht kan verscherpen en verdiepen. Wel missen wij node een behandeling van de politieke en jacht-geschiedenis en van de folklore. Wellicht liet het summiere karakter van het boek zulks niet toe. Wij hopen, dat hij zijn compacte geschrift nog eens zal uitwerken tot een rijk gedocumenteerd werk.

Het verwondert de lezers wellicht, dat ik zo uitvoerig over een boek, dat een gebied buiten het Sticht behandelt, spreek. Mijn doel is de historici op te wekken ons een dergelijke synthetische geschiedenis van onze stichtsche kwartieren te schrijven, een historisch equivalent voor dr Vinks prachtige geografische verkenningen van de Lekstreek, onlangs opnieuw verschenen.

Veenendaal

D. PHILIPS

EEN GESCHENK HERKEND

Bij de instrumenten, welke ongeveer twee jaar geleden van het physisch laboratorium naar het Universiteitsmuseum te Utrecht overgebracht zijn, bevond zich ook een zeer mooie staande klok, welke in de catalogus van het jaar 1839 van het bovengenoemde laboratorium vermeld staat als: „Een astronomisch slingeruurwerk met de compensatie van Ellicot. Martineau. f 165.— Legaat van prof. Moll”.

Nu geeft deze catalogisering aanleiding tot tweeërlei commentaar: ten eerste is de kwikcompensatie niet die van Ellicot, maar die van Graham en in de tweede plaats: hoe komt het, dat bij een legaat een prijs vermeld staat?

Het feit, dat het uurwerk een legaat van prof. Moll (die 17 Januari 1838 overleed) zou zijn, werd zonder meer aanvaard, daar deze hoogleraar in de natuur- en sterrekunde bij testament zijn bibliotheek aan de Universiteitsbibliotheek te Utrecht en de in zijn bezit zijnde natuurkundige en astronomische instrumenten aan de utrechtse Universiteit naliet. Hieronder waren ook begrepen een albasten model van de scheve toren van Pisa en een Huygensklokje, die na zijn dood in zijn boedel gevonden zullen en uitdrukkelijk bij name genoemd worden als tot het legaat te behoren. Het model van de toren van Pisa is nog aanwezig, het Huygensklokje is helaas verloren gegaan. Waar bij een aantal instrumenten in de catalogus 1839 het bijschrift „legaat van prof. Moll” voorkomt, werd dit, ondanks de prijsvermelding, ook voor de klok als juist aangenomen.

Om geheel andere redenen in de notulen van de senaat en van curatoren omstreeks 1838 zoekende, vonden wij in het senaatsarchief melding gemaakt van een schrijven aan het curatorium, waarin vermeld wordt, dat de student De Jonge van Ellemeet uit de boedel van wijlen prof. Moll het geschenk, dat hem enige maanden tevoren door diens leerlingen aangeboden werd, aangekocht en aan de senaat ten geschenke aangeboden heeft, reden waarom de senaat aan het curatorium verzoekt aan deze student een dankbetuiging te willen zenden. Waaruit dit geschenk bestond vermeldde noch het curatorium-, noch het senaatsarchief. Ook de studenten Almanak van 1839 gaf geen uitsluitsel. Deze vermeldt op bladzijde 100 uit het jaarverslag van de rector-magnificus:

„In de eerste plaats moeten wij melding maken van de uiterste wil van prof. Moll, die het zegel drukte op al datgene, wat Zijn Hooggel. bij zijn leven voor de Hoogeschool gedaan had. Uit denzelfden bleek toch, dat hij zijne uitmuntende boekverzameling, benevens zijne physische instrumenten, afbeeldsels en zeldzaamheden aan de Akademie ten geschenke gegeven had. Tot geschikte plaatsing der gemelde instrumenten, heeft men besloten, het lokaal bestemd voor de lessen en voorlezingen in de physica, geheel nieuw

te doen inrigten, opdat dezelve daardoor, volgens de bedoeling van den overledenen, meer tot het algemeene nut zoude kunnen bijdragen.

Toen na den dood van dezen geachten Hoogleraar, zijne erfgenamen zich niet ontzagen, het geschenk, dat zijne leerlingen voor weinige maanden Zijn Hooggel. bij gelegenheid van zijn 25-jarig leeraarsambt aangeboden hadden, met de overige goederen in openbare veiling te brengen, wilde onze medestudent, de heer W. M. C. de Jonge van Ellemeet, uit vriendschap voor den overledenen en uit eerbied voor zijne nagedachtenis, niet dat het in onwaardige handen zoude overgaan, en schonk het derhalve als bewijs zijner hoogachting aan den Academischen Senaat.”

Op bladzijde 128 van dezelfde almanak vindt men in het „Levensbericht van wijlen Gerrit Moll door R. van Rees”:

..... Den 11den December 1837, vierde Moll het vijftienvigjarige Feest der aanvaarding zijner betrekking als Hoogleeraar, en ontving van zijne Vrienden en Leerlingen, de ondubbelzinnigste bewijzen hunner opregte deelneming. De Studenten der Hoogeschool bragten den geliefden Leraar, bij eene luisterrijke Serenade, hunne gelukwensen. Zijne leerlingen boden hem tevens een duurzaam aandenken hunner genegenheid aan. De avond werd

In de Annales Academici 1838—1839 bladzijde 157 vonden wij echter in de rectorale rede van Van Rees eindelijk ondubbelzinnig uitsluitsel, waaruit het vermelde geschenk bestaan heeft. Immers daar lezen we: „Neque reticenda, quae ad ornatum senaculum nostrum accesserunt, eaque pergrata quidem. Nam elegantissimum horologium, quod Mollio, vicesimum quintum professionis annum agenti, grati obtulerant discipuli, post Viri obitum suum fecit atque Senatui Academico donavit ornatissimus hujus Academiae civis de Jonge van Ellemeet, luculento documento, quanta pietate Academiae alumni defunctorum professorum memoriam colant.”

De leerlingen schonken Moll bij zijn 25-jarig jubileum als hoogleraar dus een fraaie klok, deze werd na Molls dood met de boedel publiek geveild en uit piëteit door de student De Jonge van Ellemeet blijkbaar voor f 165.— aangekocht en aan de senaat geschenken. De toenmalige rector, R. van Rees, wist geen betere plaats voor de klok dan het physisch laboratorium, waarvan Moll zo lang directeur geweest was en waar hijzelf nu de scepter zwaaid, daar een eigenlijk universiteitsgebouw toentertoe ontbrak. Daar heeft ze meer dan een eeuw de directeurskamer gesierd, tot ze eindelijk enkele jaren geleden met het antieke instrumentarium naar het Universiteitsmuseum verhuisde. Thans staat de klok op de receptiezaal (zaal 1) in het universiteitsgebouw aan het Domplein.

Vermeld dient nog te worden, dat de student De Jonge van Ellemeet juridisch student was en dus geen directe leerling van Moll, waardoor zijn geschenk nog groter waarde verkrijgt.

P. H. v. C.
J. G. v. C.-E.

SAKEN VAN CLEYNDER IMPORTANTIE

Gedwongen herroeping

Bartholomeus Hagen, notaris te Amersfoort, had een of andere zaak te vereffenen met Rutger Segerss van Soest, die in Utrecht het eerbaar beroep van bakker uitoefende. De afwikkeling scheen niet naar genoegen van den eerste te verlopen of verlopen te zijn, dat is zonder meer niet uit te maken. In elk geval Hagen had aan Van Soest een „injurieuze missieve” geschreven, een beledigend schrijven. Daarover was Van Soest, zeer begrijpelijk, niet erg gesticht. Maar omdat de arm van het Utrechtse gerecht niet verder strekte dan het gebied, waarover de stad regeermacht uitoefende, dus in de richting van Amersfoort niet verder dan de Gildbrug (d.i. tot aan het einde van de Biltstraat bij de latere buitenplaats De Oorsprong), kon Van Soest weinig tegen de Amersfoortschen notaris uitrichten.

Maar het geluk diende hem! Op 6 December 1669 waagde Barth. Hagen zich in Utrecht, en werd zonder verwijl gearresteerd en opgesloten. Ter verantwoording geroepen over zijn daad, verklaarde Hagen, dat hij de bedoelde beledigende uitdrukkingen „uyt haestichheid ende onbedachttheid” neergeschreven had en die „injurieuze termen” „geen gestant te willen doen”. Hij verklaarde genoemde Van Soest en zijn vrouw te „erkennen voor personen met eeren, sonder van deselve yets te weten als eer ende deughd”, en beloofde de beide echtelieden te dien opzichte geen moeite „met woorden of met wercken” te zullen aandoen. De kosten, welke zijn arrestatie en detentie medebrachten, beloofde hij te zullen voldoen.

Van Soest, die getuige was van Hagens betuigingen, verklaarde die te aanvaarden en van zijn kant Hagen te erkennen „voor een persoon met eeren, sonder van hem yets te weten als eer ende deugd”, en toe te stemmen in diens ontslag uit arrest.

Beiden stemden er mede in, dat de geschreven brief door den notaris, die van alles een akte opmaakte „gescheurt” zou worden, „als vervolgens ter presentie van de voornoemde comparanten” geschiedde.

Daarmede werden de „injurieuze termen” aan de vergetelheid prijs gegeven, en blijft tevens de aard van het geschil, dat tot die uitdrukkingen aanleiding gaf, voor ons verborgen. K.

KLEINE MEDEDELINGEN

Aanduiding oude bouwresten Domplein. Op 9 Januari 1950 richtte het bestuur van Oud-Utrecht zich tot het college van Burgemeester en Wethouders van die stad met het verzoek er toe te willen overgaan in de bestrating van het Domplein de omtrek van het romeins castellum met praetorium — waarvan de restanten destijds bij opgravingen waren herkend — in het plaveisel te willen aanbrengen, en voorts de aanduiding van de plek waar eens de Heilige Kruiskapel stond, te handhaven.

Op dit schrijven is heden, na vijf jaar, definitief antwoord binnengekomen, ge-

dateerd 4 Augustus 1955. Daarin verklaren B. en W., dat zij na nadere overweging hebben besloten in de bestrating van het Domplein en omgeving de bouwresten van het ingestorte gedeelte der Domkerk, van de Heilige Kruiskapel en van de twee romeinse poorten aan te duiden.

De resten van het bedoelde gedeelte van de Domkerk zullen worden aangegeven met gele straatklinkers en die van de Kruiskapel met stenen, te zagen uit basaltlava, welke donker van kleur is. De romeinse poorten, welke aanwezig zijn geweest ter plaatse van Achter den Dom en aan de zuidzijde van het Domplein, zullen elk worden aangegeven door middel van een in de bestrating op te nemen steen van basaltlava met inscriptie.

Bovendien zal tegen de Domkerk een bronzen plaquette worden aangebracht, angevende alle in de omgeving liggende oude bouwresten.

Het spreekt vanzelf, dat het bestuur van Oud-Utrecht met vreugde van een en ander kennis heeft genomen.

Kockengens kerk. De goedkeuring voor de restauratie van de hervormde kerk te Kockengen is thans afgekomen, zodat over niet al te lange tijd deze belangrijke middeleeuwse kerk met toren in nieuwe luister zullen prijken.

Vondst te Elst. Een inwoner van Elst bij Rhenen vond bij werkzaamheden in zijn tuin een tweetal zogenaamde spinsteen-tjes. Deze oeroude voorwerpen werden namelijk gebruikt bij het spinnen, waarschijnlijk in de frankische tijd.

Gewaden van David van Bourgondië. Dr A. J. van de Ven, beheerder van het Oud-Katholiek Museum, schreef in het Nieuw Utrechts Dagblad van 9 Augustus 1955:

In de oud-katholieke kathedraal van St Gertrudis te Utrecht worden van oudsher enkele kerkelijke gewaden bewaard, afkomstig van bisschop David van Bourgondië, die, na eerst, sinds 1451, bisschop van Terwaan (Térouanne in Noord-West Frankrijk) te zijn geweest, in de jaren 1456—1498 bisschop van Utrecht was en landsheer van het Over- en Nedersticht. Zij werden verschillende malen geëxposeerd, o.a. in 1950 in het Centraal Museum op de tentoonstelling Utrechts kunst in opkomst en bloei 650—1650, en in 1951 op de beroemde tentoonstelling Bourgondische pracht in het Rijksmuseum te Am-

sterdam. Het zijn een cappa (pluviale) be-nevens een dalmatiek en een tuniek in rood fluwelen brocaat, zijde en gouddraad met granaatappel- en distelpatroon. Dalmatiek en tuniek (dit zijn gewaden voor diaken en subdiaken, maar de tuniek is even rijk bewerkt als de dalmatiek) dragen het wapen van het bisdom Utrecht tezamen met dat van bisschop David, waarnaast aan weerskanten een tondeldoos, het bourgondische embleem, is aangebracht. De cappa vertoont geen van beide, maar op een dergelijk stuk in het Aartsbisschoppelijk Museum komen de tondeldozen wel voor.

Op de randen (aurfrisiae) en ook op het schild van de cappa zijn heiligenfiguren en bijbelse voorstellingen geborduurd. Een kazuifel ontbreekt aan de collectie, maar zo'n gewaad van dezelfde aard, toebeho-rend aan de St Pauls kathedraal te Luik, is op de utrechtse tentoonstelling van 1950 te zien geweest en prof. Enklaar heeft reeds in het jaarboek 1935 van Oud-Utrecht betoogd, dat het bij de in de St Gertrudis bewaarde gewaden behoort zou hebben.

Cappa, dalmatiek en tuniek, die nog slechts zelden, voornamelijk in de pontificale kerkdiensten van pinksteren, gebruikt plachten te worden, hadden in de loop der jaren sterk door slijtage geleden en op verschillende plaatsen was het borduursel en vooral het gouddraad losgeraakt. Zij zijn thans met rijkssubsidie in het atelier van het Rijksmuseum te Amsterdam hersteld, waarbij men eerder op conserveren dan op restaureren bedacht is geweest door het borduursel weder vast te zetten. Deze methode is stellig te verkiezen boven de wijze, waarop in 1950 het kazuifel uit Luik ook in zijn voorstellingen gerestoreerd bleek te zijn.

De drie gewaden zijn nu tentoongesteld in het Oud-Katholiek Museum Mariahoek 9, Utrecht, dat voor het publiek geopend is op Maandag—Donderdag 10—12 en 14—17 uur, Zaterdag en Zondag 14—17 uur. Des Vrijdags is het museum gesloten.

Paulusabdij. Het Weekblad Cobouw had in zijn uitgave van 29 Juli j.l. een artikel over de gevonden restanten van de Paulusabdij en derzelve restauratie. Een lezer van het blad schreef naar aanleiding daarvan een ingezonden stuk, in Cobouw van 12 Augustus opgenomen. Daar Oud-Utrecht in het Augustusnummer eveneens